

30/9

HÄXJAKTEN OCH USA:s DEMOKRATI

ner mellan McCarthy-ismen och andra tendenser finns i fråga om isolationism, antieuropeism, kritik av FN, vilja till rasdiskriminering.

Extremismens psykologiska bakgrund har mycket diskuterats. Det talas om de många besvikna och osäkra människor som inför förändringarna och oron längtar tillbaka till det gamla och trygga och som i hatet mot radikaler finner ett slags ersättning för det förlorade; om konformismen i det amerikanska samhället, ett resultat av tvånget att smälta samman skilda folk och religioner, men också en källa till förbittring mot det avvikande och oförstådda; om antiintellektualismen, som här snarare är obildningens och dumhetens fäste än den blaserade intelligensens extravagans. Mycket vet man inte, kan man inte veta om detta. Klarare är att extremismen är relativt starkt företrädd inom vissa geografiska områden — såsom Mellanvästern och vissa områden i Östern —, att den har starkare stöd bland republikaner än bland demokrater, att McCarthy vunnit anhängare särskilt bland katoliker, irländare och polacker, medelklass, bönder och några arbetargrupper. Alla generaliseringar är dock riskabla. Att extremismen vinner många katoliker och vissa arbetargrupper sammanhänger med att den aktiva antikommunismen helt naturligt frodas inom några tämligen "nya" nationalitetsgrupper — polackerna är det mest typiska exemplet. Försök har gjorts att se McCarthy-ismen som en speciell medelklassattityd — denna lek med den "idealtypiska" medelklassen är populär efter Hitler — men här som på många andra punkter är det fråga mera om spekulationer än om realism.

HERBERT TINGSTEN

En föregående artikel av Herbert Tingsten om "Den amerikanska häxjakten" var införd i söndagens nummer. En avslutande artikel följer.

ÄR DEN EXTREMISM eller rättare de metoder som brukar betecknas som McCarthy-ism en fara för den amerikanska folkstyrelsen? Kan vi vänta oss något slags fascism, diktatur, totalitär stat i USA?

Den första, ofta uppställda frågan är oklar. Det är i viss mening självklart att extremismen — för att begagna detta enkla men inte riktigt träffande ord — redan skadat, begränsat demokratin i USA. De rättsstatsprinciper utan vilka folkstyrelse inte finns har i många fall åsidosatts. Man kan diskutera i vad mån förbud och ingripanden mot politiska riktningar är förenliga med dessa principer, men i USA har gränsen utan tvivel överskridits. Häxjakten mot "säkerhetsrisker", kommitté- och

utskottsaktionerna i unionen, staterna och kommunerna, åtgärderna för att hindra motståndare att komma till tals och utrensa misslagliga personer och åsikter har inneburit att tankefriheten beskyrns och medborgarnas rättssäkerhet kränkts.

Men att vad som skett skulle vara inledningen till något vida värre, att USA skulle vara på glid mot en totalitär regim, denna i Europa inte ovanliga bild av läget tror jag är helt felaktig. Jag utgår därvid inte från det ostridiga förhållande att McCarthys ställning är starkt rubbad, kanske undergrävd. Inte heller från att den ekonomiska stabilitet som USA synes ha nått nära nog utesluter på ett våldsamt och med våld arbetande missnöje grundade regimförändringar. Det väsentliga synes mig vara att det här föreligger ett samspel av krafter och tillfälligheter som lett till nästan oavsiktliga och så att säga osystematiska förringar — det finns ingen rörelse, ingen organiserad folklig anslutning av betydelse, inte ens på lång sikt och i stor stil genomtänkta, onda avsikter. Demokratin i USA är fast grundad, och så mycket vet man om och känner man för demokratin att det inte går att presentera en form av fascism som demokrati.

Det finns ingen extremistisk rörelse av några mått — det är det huvudsakliga och samtidigt det förvånande. Extremisterna söker inte bilda ett parti eller en fraktion inom ett parti eller en massorganisation. De går till det yttersta i enskilda misstänklighöranden och anklagelser, men de angriper inte den amerikanska författningen, inte rättighetsförklaringen, den numera klart liberala högsta domstolen, maktfördelningen. Bortser man från flygeln av galningar, förekommer knappast den generella missnöjes- och hatpropaganda som bidrog att föra Hitler och Mussolini till makten. McCarthy är och förblir en av många amerikanska partibossar, behandlad med olustig tolerans av ledningen på grund av sitt — hastigt sjunkande — röstvärde; han är ingen folkleddare. Våld har knappast förekommit i samband med extremistaktionerna; blotta tanken att man skulle börja slåss

på gatorna som fascister och nazister verkar fantastisk. Den tendens att betrakta alla olktänkande som halvkommunister, respektive halv-fascister som präglad diktaturstriderna i Europa kan observeras inom vissa grupper, men är inte starkt utvecklad; man glider inte mot ytterligheterna. Någon raspropaganda förekommer knappast i sammanhanget. Antisemitism finns, men av McCarthy och andra ledande extremister har den inte utnyttjats; förbättringen av negerernas ställning fortgår oavlatligt alldeles oberoende av McCarthyismen.

Många européer är benägna att se allt osympatiskt i amerikanskt samhällsliv som något sammanhängande, enhetligt, med extremisterna som hetsare och ledare. Den bilden är felaktig. Det finns ingen det ondas front i USA — om en sådan front upprättades, skulle den samla endast en ringa minoritet. Demokraterna i Södern är konservativa och hårda i negerfrågan, men de är kritiska mot McCarthyismen, affärsmännen är till stor del mot den nya given, men de har knappast — utom några beryktade Texasmiljonärer — sympati för häxjakten, isolationismen i Mellanvästern är snarast liberal i rasfrågor.

Häxjakten kan sägas ha kommit i räng nästan i hemlighet; folk

uppmärksammade till en början inte vad som skedde, i varje fall inte övergreppen, utan endast de enorma beskyllningarna. Nu är striden mot extremismen i full gång. De stora och ansedda tidningarna — även så pass extremt konservativa som Howardpressen — kritiserar övergreppen; de intellektuella, professorer, tidningsmän, författare, står med få undantag på samma linje; kyrkornas ledande män och organisationer tar avstånd, och detta gäller också katolicismen utom några av hierarkins spetsar; raden av folkliga organisationer med stora medlems-skaror kan aldrig tänkas bli stöd åt extremisterna. För den stora massan amerikaner är det en alldeles främmande idé att vad som sker skulle vara ett hot mot friheten. Detta har varit till skada på så sätt att man tolererat framfarten, det är en garanti för att framfarten skall stäckas då faran blir insedd.

Det trots allt isolerade, begränsade och tillfälliga i extremismen är såvitt jag förstår vad som i Europa främst bör förstås och beaktas. Avskryvda saker har här hänt, och det är européernas skyldighet att reagera lika starkt som den amerikanska eliten gör det; USA som demokratiernas ledare förlorar genom dessa excesser, ingen har mer än McCarthy främjat anti-amerikanismen och även kommunismen. Men vi bör inte genom upprördheten inför gemenheterna drivas att tro att gänget av hänsynslösa politiker och agitatorer är Amerika. Det traditionella Amerika, frihetens och humanitetens, är medvetet om faran och kommer att segra.

"Det finns inte längre skäl att tala om tolerans som om det vore genom en klass' frikostighet som en annan kunde njuta av sina medfödda naturliga rättigheter. Ty lyckligtvis kräver Förenta staternas styrelse endast att de som lever under dess skydd skall uppföra sig som goda medborgare. Var och en skall leva i trygghet under sitt träd, och det skall inte finnas någon som gör honom rädd." De orden av George Washington för 160 år sedan är ännu levande och mäktiga i Amerika.

HERBERT TINGSTEN

Härmed avslutas Herbert Tingstens artikelserie om McCarthyismen. De föregående artiklarna har varit införda den 26 och 28 september.

Sept. 80. 4k.
3 del. 1 m. 3a
S: a 19